

Росоха Наталія Михайлівна

викладачка кафедри соціальної роботи

Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти

«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Карпатський інститут підприємництва, Хуст, Україна

E-mail: kip_rosokha@uu.uaORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-2986-689X>**Соціальна робота з учасниками бойових дій та ветеранами:
кейс-менеджмент і травма-чутливість**

Повномасштабна військова агресія проти України створила безпрецедентні виклики для соціальної системи держави, зокрема у сфері адаптації та реінтеграції учасників бойових дій та ветеранів у цивільне життя. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю формування науково обґрунтованої комплексної моделі соціальної роботи, здатної відповідати на багатовекторні потреби ветеранів, враховуючи психологічні, соціальні, економічні та правові аспекти їхнього життя. Метою статті є обґрунтування такої моделі, яка поєднує принципи травмо-інформованого підходу та кейс-менеджменту з фокусом на підвищенні стійкості ветеранів та ефективній інтеграції у соціальне середовище громад. У дослідженні застосовано комплекс теоретичних і емпіричних методів, включно з аналізом і синтезом наукових публікацій, структурно-функціональним підходом, а також опрацюванням статистичних даних Єдиного державного реєстру ветеранів війни, відкритих урядових баз та міжнародних аналітичних звітів. Результати дослідження показують, що адаптація ветеранів є багатовимірним процесом, який потребує інтеграції індивідуальної, сімейної та громадської підтримки, координації між різними інституціями та використання цифрових технологій у кейс-менеджменті. Виявлено, що травмо-інформований підхід сприяє створенню безпечного середовища для відновлення психічного здоров'я та соціальної ролі ветеранів, а екологічна модель дозволяє враховувати взаємодію між мікро-, мезо- та макрорівнями соціальної системи. Підкреслено ефективність кейс-менеджменту як інструменту оцінки потреб, планування інтервенцій, координації послуг та адвокації прав ветеранів, включно з цифровою інтеграцією через платформу e-Veteran. Практичне значення дослідження полягає у формуванні цілісної системи підтримки, що забезпечує соціальну включеність, економічну незалежність та стійкість ветеранів, створюючи передумови для їхньої повноцінної інтеграції у цивільне суспільство та розвиток територіальних громад.

Ключові слова: соціальна робота, учасники бойових дій, ветерани, реінтеграція, адаптація, кейс-менеджмент, травмо-інформований підхід.

Вступ. Повномасштабна військова агресія проти України спричинила безпрецедентний виклик для соціальної системи держави, пов'язаний із масовим поверненням до цивільного життя тисяч військовослужбовців, які потребують комплексної та глибокої соціальної адаптації та реінтеграції. Цей процес є складним, багатовекторним і виходить за межі традиційної медичної чи психологічної реабілітації. Адаптація охоплює відновлення соціальних ролей, міжособистісних зв'язків, професійної зайнятості та інтеграцію у життя територіальної громади.

Фактори дезадаптації є численними: від посттравматичного стресового розладу (ПТСР) та інших психічних наслідків до економічних труднощів та відчуття втрати сенсу життя та приналежності до спільноти, характерної для військового колективу. Особливої уваги заслуговує вплив військового досвіду на сімейну систему, оскільки сім'я часто стає первинним, але не завжди готовим до цього середовищем реінтеграції. Незважаючи на значні зусилля держави та громадського сектору, наявна гостра потреба у впровадженні уніфікованої, науково обґрунтованої та гнучкої моделі соціальної роботи, здатної ефективно реагувати на індивідуальні та системні потреби ветеранів. Сучасні тенденції вимагають відходу від фрагментарності послуг та переходу до цілісного, екосистемного підходу, що забезпечить ветеранам стійкість та можливість повноцінного функціонування у цивільному суспільстві.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування комплексної моделі соціальної роботи з учасниками бойових дій та ветеранами, яка базується на принципах травмо-інформованого підходу та кейс-менеджменту, з фокусом на підвищенні їхньої стійкості та ефективній реінтеграції у соціальне середовище територіальних громад.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження ґрунтується на поєднанні теоретичних і емпіричних підходів, що забезпечили всебічне вивчення соціальної роботи з учасниками бойових дій та ветеранами в контексті сучасних суспільних трансформацій. Методологічну основу становлять положення травмо-інформованого підходу, принципи кейс-менеджменту, які формують сферу соціального захисту ветеранів. У межах теоретичного блоку було здійснено системне опрацювання наукових джерел, що дало змогу узагальнити сучасні наукові уявлення про психосоціальні наслідки бойового досвіду та механізми реінтеграції ветеранів у громади. Використання аналізу, синтезу та структурно-функціонального підходу дозволило виокремити ключові компоненти моделі соціальної підтримки та простежити логіку їх взаємодії. Емпіричну основу становлять статистичні дані Єдиного державного реєстру ветеранів війни, відкриті державні бази даних та звіти Міністерства у справах ветеранів. Опрацювання цих матеріалів забезпечило можливість оцінити кількісні параметри цільової групи, окреслити тенденції та особливості структури потреб. Додатково було проаналізовано аналітичні звіти міжнародних організацій, що дало змогу визначити стандарти, індикатори та вимоги до ефективної системи підтримки ветеранів. Інформаційну базу дослідження сформовано з наукових публікацій, статистичних джерел, нормативних документів та матеріалів міжнародних інституцій, що забезпечило об'єктивність, валідність і комплексність отриманих результатів.

Результати дослідження. Проблематика соціальної роботи з ветеранами належить до найінтенсивніше досліджуваних напрямів сучасної соціальної науки, що зумовлено масштабністю труднощів, пов'язаних з адаптацією військовослужбовців до мирного життя. У контексті України комплексна соціальна робота з учасниками бойових дій і ветеранами стає одним із пріоритетних векторів наукових і прикладних досліджень. Її концептуальна основа полягає в усвідомленні багатовимірності процесів – від психологічної реабілітації до трудової інтеграції та соціального включення.

Українські дослідники зосереджують увагу на формуванні теоретичних засад і практичних моделей комплексної підтримки ветеранів. Зокрема, О. Кокун, Н. Агаєв, І. Пішко, Н. Лозінська та В. Остапчук аналізують питання психологічної реабілітації та посттравматичних станів, розробляють моделі відновлення психічного здоров'я й адаптації військових до цивільного життя (Кокун та ін., 2016). Дослідниця Т. Захаріна розглядає реінтеграційний потенціал ветеранів як ключовий чинник їхньої соціальної включеності (Захаріна, 2023).

Праці зарубіжних науковців доповнюють ці підходи системними моделями реінтеграції. Дослідження Крістін Ельнітські, Мікаеля Фішера та Кари Блевінс (*Military Service Member and Veteran Reintegration: A Conceptual Analysis, Unified Definition, and Key Domains*) пропонує уніфіковану концепцію реінтеграції, що охоплює індивідуальний, міжособистісний, організаційний та суспільний рівні. Вчені підкреслюють необхідність міжвідомчої координації та мультидисциплінарного підходу (Elnitsky et al., 2017).

Л. Купер, Н. Каддік, Л. Годьєр, А. Купер і М. Фоссей у праці *Transition from the Military into Civilian Life: An Exploration of Cultural Competence* аналізують перехід від військової до цивільної ідентичності крізь призму концепцій П'єра Бурдьє – габітусу, капіталу та соціального поля. Автори доводять, що культурна компетентність є необхідною умовою ефективної соціальної адаптації (Cooper et al., 2018).

Соціальна робота з учасниками бойових дій та ветеранами у сучасній Україні набуває нових напрямів у зв'язку з масштабними соціальними, психологічними та економічними наслідками війни. Таку необхідність підтверджує офіційна статистика. Так, станом на 1 квітня 2025 року в Україні загальна чисельність учасників бойових дій становила 1 098 522 осіб, що підтверджується даними з Єдиного державного реєстру ветеранів війни (ЄДРВВ, 2025) (див. табл. 1).

Оновлена інформація ЄДРВВ станом на 1 жовтня 2025 року підтверджує, що кількість осіб, внесених до реєстру, істотно зросла (табл. 2).

Порівняльний аналіз свідчить про помітне зростання показників за останні шість місяців. Зокрема:

- кількість учасників бойових дій зросла на 258 368 осіб (з 1 098 522 до 1 356 890), що становить приблизно 23,5% приросту;
- чисельність учасників війни збільшилася на 7 517 осіб (з 155 499 до 163 016), що відповідає 4,8% зростанню;
- кількість осіб з інвалідністю внаслідок війни зросла на 18 016 осіб (з 120 974 до 138 990), або на приблизно 14,9%.

Така динаміка чисельності свідчить про посилення процесів офіційного обліку та соціального статусного визнання ветеранів війни, що, ймовірно, пов'язано з активізацією роботи державних

Таблиця 1

**Чисельність ветеранів війни та осіб, які брали участь в обороні територій України,
станом на 01 квітня 2025 року**

Категорія	Дата (станом на)	Чисельність (осіб)
Чисельність учасників бойових дій, інформація про яких внесена до Єдиного державного реєстру ветеранів війни	2025-04-01	1 098 522
Чисельність учасників війни, інформація про яких внесена до Єдиного державного реєстру ветеранів війни	2025-04-01	155 499
Чисельність осіб з інвалідністю внаслідок війни, інформація про яких внесена до Єдиного державного реєстру ветеранів війни	2025-04-01	120 974

Джерело: Витяг з Єдиного державного реєстру ветеранів війни

Таблиця 2

**Чисельність ветеранів війни та осіб, які брали участь в обороні територій України,
станом на 01 жовтня 2025 року**

Категорія	Дата (станом на)	Чисельність (осіб)
Чисельність учасників бойових дій, інформація про яких внесена до Єдиного державного реєстру ветеранів війни	2025-10-01	1 356 890
Чисельність учасників війни, інформація про яких внесена до Єдиного державного реєстру ветеранів війни	2025-10-01	163 016
Чисельність осіб з інвалідністю внаслідок війни, інформація про яких внесена до Єдиного державного реєстру ветеранів війни	2025-10-01	138 990

Джерело: Витяг з Єдиного державного реєстру ветеранів війни

структур у сфері соціального захисту захисників і захисниць України, а також із триваючим характером воєнних дій.

Відповідно до чинного українського законодавства статус «учасника бойових дій (УБД)» надається особам, які безпосередньо брали участь у бойових діях, захищаючи суверенітет та територіальну цілісність України (<https://mva.gov.ua/veteranam/ctatus-uchasnika-boyovih-diy>). Цей правовий статус передбачає низку соціальних гарантій, пільг та програм підтримки. Особи з таким статусом часто визнаються також як ветерани – категорія, яка охоплює колишніх військовослужбовців, учасників бойових дій та інших осіб зі спеціальним правовим і соціальним статусом. Надання цього статусу має велике значення для соціальної роботи: воно дозволяє цілеспрямовано формувати системи підтримки, враховуючи особливі потреби ветеранів/УБД, їхні права на реабілітацію, соціальну адаптацію, психологічну і правову допомогу.

Адаптація ветеранів до цивільного життя є багатовекторним процесом, що вимагає інтеграції психосоціальних, правових, економічних і культурних підходів. Ефективність соціальної підтримки залежить від комплексності підходів, які поєднують у собі розуміння травматичного досвіду, системність взаємодії різних інституцій та індивідуалізацію допомоги. В основі сучасної концепції соціальної роботи з ветеранами лежить інтеграція травмо-інформованого підходу, екологічної моделі та технології кейс-менеджменту.

Успішна адаптація ветеранів має ґрунтуватися на двох ключових теоретичних підходах. Перший – травмо-інформований підхід, який визнає поширеність травми та її глибокий вплив на поведінку, емоційний стан і соціальні потреби ветеранів (SMA, 2014; Knight, 2015). Його сутність полягає у створенні безпечного, стабільного та довірливого середовища взаємодії, що мінімізує ризик ретравматизації та сприяє відновленню автономії особи. Соціальний працівник у межах цього підходу не лише надає допомогу, а й формує середовище, де клієнт має відчуття контролю та гідності. Другий – екологічна модель (Bronfenbrenner, 1979), яка розглядає ветерана не ізольовано, а як частину багаторівневої системи соціальних зв'язків. У межах цієї моделі адаптація визначається як процес, що відбувається у взаємодії мікрорівня (сім'я, друзі, безпосереднє оточення), мезорівня (громада, органи місцевого самоврядування, ветеранські об'єднання) та макrorівня (державна політика, економічні та культурні умови). Застосування цього підходу дозволяє будувати соціальну роботу як багатоплощинне втручання, що поєднує індивідуальні, сімейні та суспільні рівні впливу.

Однією з найбільш ефективних технологій, що поєднує ці підходи в практиці, є кейс-менеджмент. Цей метод забезпечує цілісність, системність і безперервність соціальної допомоги, що особливо

важливо для ветеранів, які стикаються із фрагментованістю сервісів і нестачею координації між різними установами. Кейс-менеджер виступає єдиною точкою входу у систему соціальних послуг, виконує функцію оцінки потреб, розробки індивідуального плану адаптації, координації послуг і адвокації інтересів ветерана. Комплексна оцінка включає психологічні, медичні, соціально-економічні та юридичні аспекти, що дозволяє сформувати цілісний профіль потреб клієнта. На основі цих даних розробляється індивідуальний план дій із конкретними цілями, термінами та відповідальними суб'єктами. Координаційна функція кейс-менеджера охоплює направлення ветерана до профільних фахівців, моніторинг динаміки виконання плану та міжвідомчу взаємодію. Нарешті, адвокація забезпечує захист прав ветеранів у взаєминах з державними структурами, сприяючи утвердженню принципів соціальної справедливості. Такий підхід запобігає дублюванню послуг і підвищує ефективність використання ресурсів.

Важливим кроком у розвитку цієї технології стало впровадження в Україні елементів цифрового кейс-менеджменту. Так, Міністерство у справах ветеранів України спільно з Програмою розвитку ООН та іншими партнерами реалізує проєкт цифрової інтеграції ветеранських сервісів, зокрема створення платформи *e-Veteran* у межах екосистеми «Дія» (<https://eveteran.gov.ua/>). Цифровий кейс-менеджмент дозволяє автоматизувати ключові процеси – від реєстрації ветерана до відстеження виконання індивідуальних планів підтримки, моніторингу потреб і координації між державними та громадськими структурами (UNDP, 2025; E-Riigi Akadeemia, 2025). Такі рішення забезпечують прозорість, підзвітність і оперативність реагування, сприяють накопиченню аналітичних даних про динаміку адаптації, водночас залишаючи людину у центрі системи допомоги. Вони також відповідають концепції цифрової держави, де соціальні послуги стають доступними поза межами бюрократичних процедур.

Обговорення результатів. Соціальна робота з ветеранами потребує обов'язкового врахування психологічних наслідків військового досвіду, зокрема посттравматичного стресового розладу та феномену моральної травми. Моральна травма виникає як результат участі у діях або свідчення подій, що суперечать глибинним етичним переконанням людини. Вона може проявлятися у формі стійкого відчуття провини, сорому, втрати довіри до соціальних інституцій чи загального уявлення про справедливість. Так, роль соціального працівника виходить за межі традиційного координування послуг. Фахівець виступає фасилітатором процесу відновлення моральної рівноваги, підтримуючи ветерана у переосмисленні травматичного досвіду та поверненні до ціннісної цілісності. Пріоритетними завданнями є створення безпечного, ненасильницького середовища для опрацювання переживань, сприяння відновленню гідності та формування почуття особистої значущості. Важливою частиною такої роботи є залучення ветеранів до соціально корисних видів діяльності – волонтерства, наставництва, участі в громадських ініціативах. Подібні форми активізації сприяють формуванню позитивної поствоєнної ідентичності, посиленню відчуття належності до громади та поступовій реінтеграції у цивільне середовище.

Важливою складовою частиною комплексної соціальної роботи є сприяння економічній незалежності ветеранів. Дослідження показують, що матеріальна стабільність є однією з основних умов збереження психічного здоров'я та зниження ризику соціальної ізоляції (Cooper et al., 2018; Elnitsky et al., 2017). У цьому контексті соціальна робота спрямована на розвиток кар'єрних навичок, професійне консультування, перепідготовку та підтримку підприємництва. Ветеранам надаються консультації щодо пошуку роботи, трансформації військових компетенцій у цивільні професійні навички, участі у програмах перекваліфікації та грантових проєктах для відкриття власної справи. Кейс-менеджери координують ці процеси, сприяючи партнерству між службами зайнятості, роботодавцями, освітніми закладами та громадськими організаціями.

Інтеграція травмо-інформованого підходу, екологічної моделі та технології кейс-менеджменту відкриває нові можливості для побудови системи допомоги, орієнтованої на особистість. Її ефективність залежить від міжвідомчої взаємодії, професійної підготовки фахівців, розвитку цифрових інструментів і формування культури довіри між ветеранами та соціальними службами. Водночас така система потребує подолання низки проблемних ситуацій: нестачі ресурсів, кадрового потенціалу, ризиків професійного вигорання соціальних працівників, необхідності супервізії та психоемоційної підтримки фахівців.

Комплексна соціальна робота з ветеранами нині трансформується у напрямі інтеграції технологічних, психологічних і громадських ресурсів. Поєднання цифрового кейс-менеджменту, травмо-інформованих практик і міждисциплінарної координації формує сучасну модель ветеранських сервісів, зорієнтовану на гідність, самостійність і стійкість людини. Подальші наукові дослідження мають бути спрямовані на оцінку ефективності цих моделей, аналіз результатів ресоціалізації та розроблення стандартів цифрової етики у сфері соціальної підтримки ветеранів.

Висновки. Успішна соціальна адаптація військовослужбовців та ветеранів можлива лише за умови створення в Україні інтегрованої, багатофункціональної екосистеми підтримки на рівні територіальних громад. Складовими елементами такої системи є: удосконалення моделі кейс-менеджменту як

інструменту координації; використання травмо-інформованого підходу з обов'язковим врахуванням моральної травми; та забезпечення ресурсо-орієнтованої соціально-економічної реінтеграції. Виконання цих вимог дозволить перейти від формального надання пільг до реальної, глибокої підтримки, що сприяє відновленню соціальної незалежності та активності ветеранів. Перспективи подальших досліджень включають: обробку та емпіричне тестування стандартизованих протоколів соціальної роботи з моральною травмою в умовах первинної соціальної допомоги; дослідження впливу впровадження моделі кейс-менеджменту, в тому числі в цифровому форматі, на показники самостійності та рівня зайнятості ветеранів в Україні, порівняльний аналіз фінансової ефективності та довгострокових результатів різних моделей професійної перепідготовки ветеранів; вивчення соціально-психологічних бар'єрів на шляху інтеграції ветеранів з інвалідністю в освітнє та робоче середовище.

Література

Захаріна Т. Реінтеграційний потенціал ветеранів як складник соціальної політики та соціальної роботи. *Science and Education Journal*. 2023. № 2. С. 45–53.

Кокун О., Агаєв Н., Пішко І., Лозінська Н., Остапчук В. Особливості негативних психічних станів у військовослужбовців під час бойових дій. Київ : Інститут психології НАПН України, 2016. 128 с.

Міністерство у справах ветеранів України. Кількість учасників бойових дій станом на 01.10.2025 р. (набір даних «Адміністративні дані...»). Data.gov.ua, XLSX-файл. URL: <https://data.gov.ua/dataset/034f43a4-133a-498f-8478-6076ed1013e4/resource/86777703-bfcb-4915-8b1c-7f6f91bcd7d2> (дата звернення: 20.11.2025).

Bronfenbrenner U. The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1979.

Cooper L., Caddick N., Godier-McBard L., Cooper A., Fossey M. Transition from the military into civilian life: An exploration of cultural competence. *Armed Forces & Society*. 2018. 44(1). С. 156–177. DOI: 10.1177/0095327X16675965.

Elitsky C. A., Fisher M. P., Blevins C. L. Military service member and veteran reintegration: A conceptual analysis, unified definition, and key domains. *Frontiers in Psychology*. 2017. № 8. P. 369. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00369>.

E-riigi Akadeemia. Development of digital municipal services for demobilised veterans in Ukraine. ESTDEV / e-Governance Academy, 2025. URL: <https://ega.ee/project/development-of-digital-municipal-services-for-demobilized-veterans-in-ukraine/> (дата звернення: 25.11.2025).

Knight C. Trauma-informed social work practice: Practice considerations and challenges. *Clinical Social Work Journal*. 2015. № 43(1). С. 25–37. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10615-014-0481-6>.

Shapovalova T. Comparative analysis of war veterans' adaptation programs to civilian life in Ukraine, Great Britain and the USA. *Social & Legal Studies*. 2023. № 6(3). С. 161–170. DOI: <https://doi.org/10.32518/sals3.2023.161>.

Substance Abuse and Mental Health Services Administration. SAMHSA's Concept of Trauma and Guidance for a Trauma-Informed Approach. Rockville, MD, 2014. HHS Pub. No. (SMA) 14-4884.

UNDP in Ukraine; Government of the Kingdom of the Netherlands. *Survey on the legal needs of veterans and their family members*. Kyiv, 2024. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/survey-legal-needs-veterans-and-their-family-members> (дата звернення: 27.11.2025).

Social work with combatants and veterans: case management and trauma-informed approach

Rosokha Nataliia

Lecturer at the Department of Social Work

*Separate Structural Subdivision of Higher Education Institution "Open International University
of Human Development "Ukraine" Carpathian Institute of Entrepreneurship, Khust, Ukraine*

The full-scale military aggression against Ukraine has created unprecedented challenges for the state's social system, particularly in the field of adaptation and reintegration of combatants and veterans into civilian life. The relevance of this study is determined by the need to develop a scientifically grounded, comprehensive model of social work capable of addressing the multidimensional needs of veterans, taking into account psychological, social, economic, and legal aspects of their lives. The aim of the article is to substantiate such

a model, which integrates the principles of a trauma-informed approach and case management, focusing on enhancing veterans' resilience and effective integration into the social environment of communities.

The study employs a combination of theoretical and empirical methods, including analysis and synthesis of scientific publications, a structural-functional approach, and examination of statistical data from the Unified State Register of War Veterans, open government databases, and international analytical reports. The findings demonstrate that veterans' adaptation is a multidimensional process that requires integration of individual, family, and community support, coordination among different institutions, and the use of digital technologies in case management. It is shown that the trauma-informed approach promotes the creation of a safe environment for restoring veterans' mental health and social roles, while the ecological model allows consideration of interactions across micro-, meso-, and macro-levels of the social system. The effectiveness of case management as a tool for needs assessment, intervention planning, service coordination, and advocacy for veterans' rights, including digital integration through the e-Veteran platform, is emphasized.

The practical significance of the study lies in the development of a holistic support system that ensures social inclusion, economic independence, and resilience of veterans, creating preconditions for their full integration into civilian society and the development of local communities.

Keywords: social work, combatants, veterans, reintegration, adaptation, case management, trauma-informed approach.

References

Zakharina, T. (2023). Reintehratsiyni potentsial veteraniv yak skladnyk sotsialnoi polityky ta sotsialnoi roboty [Reintegration potential of veterans as a component of social policy and social work]. *Science and Education Journal*, 2, 45–53 [in Ukrainian].

Kokun, O., Ahaiev, N., Pishko, I., Lozinska, N., & Ostapchuk, V. (2016). Osoblyvosti nehatyvnykh psykhichnykh stanyv u viiskovosluzhbovtiv pid chas boiovykh dii [Features of negative mental states in military personnel during combat]. Kyiv: Instytut psykholohii NAPS Ukrainy [in Ukrainian].

Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy [Ministry of Veterans Affairs of Ukraine]. (2025). Kil'kist uchashnykh boiovykh dii stanom na 01.10.2025 r. (Nabir danykh "Administrativni dany...") [Number of combatants as of 01.10.2025 (Dataset "Administrative Data...")]. Data.gov.ua. XLSX file. Retrieved November 20, 2025, from: <https://data.gov.ua/dataset/034f43a4-133a-498f-8478-6076ed1013e4/resource/86777703-bfcb-4915-8b1c-7f6f91bcd7d2> [in Ukrainian].

Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development: Experiments by nature and design. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Cooper, L., Caddick, N., Godier McBard, L., Cooper, A., & Fossey, M. (2018). Transition from the military into civilian life: An exploration of cultural competence. *Armed Forces & Society*, 44(1), 156–177. <https://doi.org/10.1177/0095327X16675965>.

Elnitsky, C. A., Fisher, M. P., & Blevins, C. L. (2017). Military service member and veteran reintegration: A conceptual analysis, unified definition, and key domains. *Frontiers in Psychology*, 8, 369. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00369>.

E-riigi Akadeemia. (2025). Development of digital municipal services for demobilised veterans in Ukraine. ESTDEV / e-Governance Academy. Retrieved November 25, 2025, from: <https://ega.ee/project/development-of-digital-municipal-services-for-demobilized-veterans-in-ukraine/>

Knight, C. (2015). Trauma-informed social work practice: Practice considerations and challenges. *Clinical Social Work Journal*, 43(1), 25–37. <https://doi.org/10.1007/s10615-014-0481-6>.

Shapovalova, T. (2023). Comparative analysis of war veterans' adaptation programs to civilian life in Ukraine, Great Britain and the USA. *Social & Legal Studies*, 6(3), 161–170. <https://doi.org/10.32518/sals3.2023.161>.

Substance Abuse and Mental Health Services Administration. (2014). SAMHSA's concept of trauma and guidance for a trauma-informed approach (HHS Pub. No. SMA 14-4884). Rockville, MD: U.S. Department of Health and Human Services.

UNDP in Ukraine, & Government of the Kingdom of the Netherlands. (2024). Survey on the legal needs of veterans and their family members. Kyiv. Retrieved November 27, 2025, from: <https://www.undp.org/ukraine/publications/survey-legal-needs-veterans-and-their-family-members>.

Received: September 16, 2025

Accepted: November 28, 2025

Published: December 30, 2025